

Kajamaa Kooli õppekava

Käesolev Kajamaa Kooli õppekava on läbi arutatud kooli õppenõukogus 26.08.2025
ning kehtestatud kooli direktori käskkirjaga 03.10.2025 nr 1-4/59
Kajamaa Kooli hoolekogu on arvamuse andnud 30.09.2025

Sisukord

1. Üldsätted	2
2. Kooli väärtused ja eripära, kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid	2
2.3. Kooli õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted	3
2.4. Koolis õpet kavandades ja ellu viies:	4
2.5. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused kooliastmeti	4
2.5.1. Riikliku õppe rõhuasetused	5
2.5.2. Riikliku lihtsustatud õppe rõhuasetused	6
3. Õppekorraldus	7
3.1. Tunnijaotusplaan	8
3.1.1. Põhikooli riikliku õppekava tunnijaotusplaan	9
3.1.2. Põhikooli riikliku õppekava lihtsustatud õppe tunnijaotusplaan	9
3.2. Tundide kasutamine	9
3.3. Valikainete loend ja valimise põhimõtted, sh karjääriinfo ja nõustamise korraldamine	10
3.4. B-võõrkeelte valik	11
3.6. Läbivate teemade ja lõimingu rakendamine	11
3.6. Läbivate teemade ja lõimingu rakendamine	18
5. Õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus sh mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses omandatud õpitulemuste arvestamise alused	22
6. Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted, tugiteenuste rakendamine	23
6.1. Õpilase individuaalse arengu jälgimine	24
6.2. Õppe toetamine klassi tasandil	25
6.2.1. Individuaalse õppekava (IÕK) koostamine ja rakendamine	26
6.3. Õpilase arengu ja heaolu toetamine tugimeeskonnas	27
6.3.1. Tugiteenuste korraldamine ja tulemuslikkuse hindamine	29
6.6. Käitumuslike erivajadustega õpilaste õppe korraldamine	33
6.6.1. Käitumise tugikava	34
6.6.2. Probleemolukordade ennetamine	34
7. Õpetaja töökava koostamise põhimõtted	39
8. Õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus	39
9. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted	40
10. Loovtöö korraldamise põhimõtted ning temaatilised rõhuasetused	41
11. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord	42

1. Üldsätted

Kajamaa Kooli (edaspidi kool) õppekava on kooli õppe- ja kasvatustöö alusdokument, mis on koostatud põhikooli ja põhikooli lihtsustatud riiklike õppekavade alusel.

Kooli õppekava terviktekst on kättesaadav kooli kodulehel.

Kooli õppekava koosneb üldosast, riikliku ja lihtsustatud õppe ainekavade üldosast, ainekavadest klassiti ja lisadest.

Kooli õppekava üldosas esitatakse:

- 1) üldsätted;
- 2) kooli väärtused ja eripära, kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid;
- 3) õppekorraldus sh karjääriõppe korraldamine;
- 4) tegevused õppetöö toetamiseks ja õppekeskkonna mitmekesistamiseks;
- 5) õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus sh mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses omandatud õpitulemuste arvestamise alused;
- 6) hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted, tugiteenuste rakendamine;
- 7) õpetaja töökava koostamise põhimõtted;
- 8) õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus;
- 9) õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted;
- 10) loovtöö korraldamise põhimõtted ning temaatilised rõhuasetused;
- 11) kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

2. Kooli väärtused ja eripära, kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid

Kajamaa Kool on tõhustatud tuge või erituge vajavatele õpilastele suunatud haridusasutus, kus igale õpilasele tagatakse võimetekohane ja kvaliteetne haridus.

Kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid ning põhimõtted tulenevad õpilase arenguvajadustest, kooli eripärast ja kooli arengukavast. Arvesse on võetud Saku valla vajadused ja võimalused, kooli töötajate, vanemate ja õpilaste soovid ning kasutada olevad vaimsed ja materiaalsed ressursid.

Koolis on võimalik õppida põhikooli riikliku õppekava ja põhikooli riikliku lihtsustatud õppekava alusel. Õppe korraldamisel lähtutakse riiklikes õppekavades sätestatud põhihariduse alusväärtustest, õppe- ja kasvatuse eesmärkidest, õppimiskäsitusest, hindamispõhimõtetest, nõuetest õpikeskkonnale ning õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korraldusest, võttes arvesse õpilaste arenguvajadusi.

Kajamaa Kooli põhiväärtused on:

- **Austus** – märkame, arvestame, aitame ja väärtustame üksteist.
- **Avatus** – kuulame üksteist, oleme koostöövalmid ja arvestame ühiskonna muutustega.
- **Hoolivus** – hoiame üksteist ja meid ümbritsevat.
- **Koostöö** – kõik oleme olulised, tegutseme koos ühiste eesmärkide nimel.
- **Tervis** – liikudes oleme õnnelikud ja terved.

2.1. Kooli õppe- ja kasvatustöö

Kooli õppe- ja kasvatustöö põhiülesanne on aidata õpilasel selgusele jõuda oma huvides ja võimetes, pakkuda igale õpilasele võimalusi oma teadmiste, oskuste, kogemuste ja huvide arendamiseks ning tagada valmisolek jätkuõppeks, tööturule minekuks ja elukestvaks õppeks.

2.2. Lihtsustatud õppe põhiülesanne

Lihtsustatud õppe põhiülesanne on toetada ja suunata eripedagoogiliste meetodite abil õpilase arengut, arvestades õppija individuaalsust. Lihtsustatud õppe sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele. Õpetamine, kasvatamine ja arengu toetamine toimub valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu. Reegleid ja teoreetilisi teadmisi õpetatakse minimaalselt, aga sel määral, et üldistada ja teadvustada praktiliselt omandatut. Õppe- ja kasvatusprotsessis kujundatakse õpilastel suutlikkust ja oskusi, et pingutada jõukohasel viisil ning teha koostööd nii eakaaslaste kui ka erinevate täiskasvanutega. Taotletakse, et õpilastel kujuneksid teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad neil (vajaduse korral suunamise või abiga) jälgida, hinnata ning kohandada oma käitumist ja õpitegevust.

2.3. Kooli õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

- õppimine on protsess, mille keskmes on õppija aktiivsus;
- õppimine toimub igal pool, kool on üks õpikeskkond paljude hulgas;
- intellektuaalne ja kehaline aktiivsus ning loovus toetavad õppeprotsessi;
- õppimist ja selle tulemusi hinnatakse kui protsessi;
- õpilast suunatakse iseseisvumisele;
- õpetajad hindavad oma professionaalsust ja täiendavad ennast pidevalt;
- õpetaja usaldusväärsus ja eeskuju toetab õppimist;
- toetatakse õpioskuste omandamist;
- praktilistel tegevustel on suur osatähtsus;
- soodustatakse ettevõtlikkust ja keskkonnateadliku hoiaku kujunemist;
- õpitu rakendamine toetab igapäevast toimetulekut;
- huvitegevus toetab õppe- ja kasvatustöö eesmärkide saavutamist;
- õpilaste vanemad kaasatakse õppe- ja kasvatustegevustesse.

2.4. Koolis õpet kavandades ja ellu viies:

- arvestatakse õpilase taju- ja mõtlemisprotsesside eripära, võimeid, keelelist, kultuurilist ja perekondlikku tausta, vanust, sugu, tervises seisundit, huvisid ja kogemusi;
- arvestatakse, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane, võimaldades talle aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- õpilastele võimaldatakse mitmekesiseid kogemusi erinevatest kultuurivaldkondadest;
- kasutatakse teadmisi ja oskusi reaalses olukorras;
- tehakse uurimistööd ning seostatakse erinevates valdkondades õpitavat igapäevase eluga;
- luuakse võimalusi õppimiseks ja toimetulemiseks erinevates sotsiaalsetes suhetes (õpilane-õpetaja, õpilane-õpilane);
- kasutatakse nüüdisaegset ja mitmekesist õppemetoodikat, -viise ja -vahendeid (sealhulgas suulisi ja kirjalikke tekste, audio- ja visuaalseid õppevahendeid, aktiivõppemeetodeid, õppekäike, õues- ja muuseumiõpet, e-õpet jms) ning keskkonda;
- kasutatakse asjakohaseid hindamisvahendeid, -viise ja -meetodeid;
- kasutatakse erinevaid õpiülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad õpilastel sobiva pingutustasemega õppida, arvestades sealjuures igaühe individuaalsust.

2.5. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused kooliastmeti

2.5.1. Riikliku õppe rõhuasetused

I kooliaste

Esimese kooliastme taotluseks on luua õpilastes turvatunne koolikeskkonnas, anda võimalus eduelamuste kogemiseks ning kujundada valmisolek edasiseks edukaks õppetööks. Oluline on toetada iga õpilase eneseusku ja õpimotivatsiooni.

Esimese kooliastme põhirõhk on:

- tundetarkuse õppimisel;
- heade käitumistavade tundmaõppimisel ja järgimisel;
- positiivse suhtumise kujunemisel kooliskäimisesse ja õppimisesse;
- õpiharjumuse ja -oskuste kujundamisel ning püsivuse, iseseisvuse ja eesmärgistatud töö ning valikute tegemise oskuste arendamisel;
- eneseväljendusoskuse ja -julguse kujunemisel;
- puhtuse ja korraarmastuse kujunemisel;
- põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisel, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisel õpilaste vahel;
- vajalike tugiteenuste pakkumisel.

II kooliaste

Teises kooliastmes on õpetuse ja kasvatuse põhitaotluseks vastutustundliku ja iseseisva õpilase kujunemine. Õppetöös on oluline äratada ja säilitada õpilase huvi teadmise- ja tegevusvaldkondade vastu, sidudes need igapäevaeluga. Kasutatakse mitmekesiseid tööviise ja ülesandeid, mis võimaldavad õpilastel teha iseseisvaid valikuid ja seostada õpitut praktilise eluga ning seeläbi omandada vajalikud eakohased sotsiaalsed oskused.

Teise kooliastme põhirõhk on:

- õpimotivatsiooni hoidmisel ja tõstmisel, seostades õpitut praktikaga ning võimaldades õpilastel teha valikuid, langetada otsuseid ja oma otsuste eest vastutada;
- tundetarkuse oskuste rakendamisel;
- huvitegevusvõimaluste pakkumisel;
- õpilaste erivõimete ja huvide äratundmisel ning arendamisel;
- vajalike tugiteenuste pakkumisel.

III kooliaste

Kolmandas kooliastmes on õppe ja kasvatuse põhitaotlus aidata õpilastel kujuneda vastutustundlikeks ühiskonnaliikmeteks, kes tulevad igapäevaelus iseseisvalt toime ning suudavad valida oma huvidele ja võimetele vastavat õpiteed.

Kolmanda kooliastme põhirõhk on:

- õpimotivatsiooni hoidmisel;
- omandatavate teadmiste ja oskuste seostamisel igapäevaeluga ning nende rolli teadvustamist tulevases tööelus ja jätkuõpingutes;
- eneseanalüüsi oskusel ja selle rakendamisel;
- pikemaajaliste õppeülesannete (nt uurimuslike) planeerimisel, eesmärkide püstitamisel;
- õpilaste erivõimete ja huvide arendamisel;
- vajalike tugiteenuste pakkumisel;
- õpilaste toetamisel nende edasistes õpingutes ja kutsevalikute tegemisel.

2.5.2. Riikliku lihtsustatud õppe rõhuasetused

I kooliaste

Esimeses kooliastmes on õppe ja kasvatuse põhitaotluseks luua õpilastes turvatunne koolikeskkonnas, anda võimalus ning kujundada valmisolek edasiseks õppetööks. Oluline on toetada iga õpilase eneseusku ja õpimotivatsiooni.

Esimese kooliastme põhirõhk on:

- kohanemisel koolieluga;
- oma tunnete teadvustamisel;
- õpilase rolli mõistmisel ja vastavate alusoskuste omandamisel;
- kuulamisoskuse arendamisel;
- adekvaatne reageerimine küsimustele ja korraldustele;
- vaatlemisoskuse kujundamisel;
- osalemisel dialoogis;
- tegevusse lülitumisel ning ühelt tegevuselt teisele ümberlülitumisel;
- elementaarse lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuse omandamisel;
- puhtuse ja korraarmastuse kujunemisel;
- vajalike tugiteenuste pakkumisel.

II kooliaste

Teises kooliastmes on õpetuse ja kasvatuse põhitaotluseks õpiharjumuste ja -oskuste ning püsivuse arendamine. Samuti põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisel, sh üksteist toetavate suhete kujunemisel õpilaste vahel. Kasutatakse mitmekesiseid tööviise ja ülesandeid, mis võimaldavad õpilastel õpitavat mõtestada ja visualiseerida ning seostada õpitut praktilise eluga.

Teise kooliastme põhirõhk on:

- positiivse suhtumise kujundamisel õppimisse,
- õpiharjumuste ja -oskuste ning püsivuse arendamisel;
- õpilase eneseusu ja motivatsiooni tekkimisel;
- eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisel;

- põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisel, sh üksteist toetavate suhete kujunemisel õpilaste vahel;
- ülesannetes orienteerumisel;
- planeerimisoskuse kujundamisel;
- algoritmide ja tuttavate abivahendite valikul ning kasutamisel,
- enesekontrolli sooritamisel;
- tugiteenuste pakkumisel.

III kooliaste

Kolmandas kooliastmes on õppe ja kasvatus põhitaotlus. Kolmandas kooliastmes on õppe ja kasvatus põhitaotlus aidata õpilastel kujuneda vastutustundlikeks ühiskonnaliikmeteks, kes tulevad igapäevaelus iseseisvalt toime ning suudavad valida oma huvidele ja võimetele vastavat õpiteed.

Kolmanda kooliastme põhirõhk on:

- õpimotivatsiooni hoidmisel;
- omandatavate teadmiste ja oskuste seostamisel igapäevaeluga ning nende rolli teadvustamist tulevases tööelus ja jätkuõpingutes;
- eneseanalüüsi oskusel ja selle rakendamisel;
- pikemaajaliste õppeülesannete (nt uurimuslike) planeerimisel, eesmärkide püstitamisel;
- õpilaste erivõimete ja huvide arendamisel;
- õpilaste toetamisel nende edasistes õpingutes ja kutsevalikute tegemisel;
- õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel;
- õpiharjumuste ja õpioskuste kujundamisel;
- oma tegevuse iseseisval kavandamisel, sooritamisel ja tulemuse hindamisel;
- eesmärgi saavutamiseks vajalike tegevuste ja vahendite valimisel ning rakendamisel ning õppimises enesekontrollivõtete kasutamisel;
- õppetöös tekkivate raskuste märkamisel ja lahenduste otsimisel;
- püsivuse, iseseisvuse ning eesmärgistatud töötamise ja valikute tegemise oskuste arendamisel;
- enesejuhtimise oskuste kujundamisel;
- eneseväljendusoskuse ja - julguse kujundamisel;
- oma arvamuse väljendamisel ja selgitamisel, kaaslaste arvamuste aktsepteerimisel, suhtlusprobleemide lahendamisel;
- eneseusu kasvatamisel ja õpimotivatsiooni hoidmisel;
- vastutustundliku suhtumise ja võimalikult iseseisvate õpi- ja tööoskuste kujundamisel;
- oskusel hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid;
- igapäevaelus iseseisvale toimetulekule ning õpingute jätkamisel vastavalt oma võimetele.

3. Õppekorraldus

Õppe ja kasvatuse põhivorm on õppetund. Õpet kavandades ja ellu viies arvestatakse, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane, võimaldades aega puhkuseks ja huvitegevuseks. Õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel või tsükliõppena kõikides klassides. Enamus õppetegevusest toimub aineõppena, kasutades nüüdisaegset ja mitmekesisist õppemetoodikat, -vahendeid ja -viise. Õpet viiakse läbi ka väljaspool kooli ruume (õppekäigud, muuseumiõpe, projektõpe, e-õpe, distantsõppetunnid, õuesõppetunnid). Õppetööd planeeritakse koostöös koolimeeskonnaga ja õpilaste ning nende vanematega. Trimestri jooksul läbitavad peamised teemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused ning projektõppepäevad lepatakse kokku trimestri algul.

Lisaks õppetundidele toetavad õppe- ja kasvatustööd tugimeeskond, huvitegevus ning koostöö partneritega ja projektitegevus. Kooli päevakava sisaldab õppetegevuste ning õpiabirühma, pikapäevarühma ja ringide tegevuste järjestust ning ajalist kestust. Vajadusel muudetakse ajutiselt kooli päevakava. Kooli päevakava kehtestab direktor. Õppeaasta koosneb kolmest trimestrist ning haridus- ja teadusministri poolt määratud koolivaheaegadest, mida võib õppe paremaks korraldamiseks muuta koolipidajaga kooskõlastatult. Kokkuvõtvad hindad pannakse välja iga trimestri lõpul. Tunnistused on e-päevikus nähtavad hiljemalt trimestri viimase päeva lõpus. Iga trimestri lõpus saavad õpilased soovi korral tunnistuse paber kandjal. Õppeaasta lõpus saavad õpilased pabertunnistuse.

Kooli õppekava lisadena on esitatud põhikooli riikliku õppekava üldosad ja ainekavad klassiti (Lisa 1) ning põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava üldosa ja ainekavad klassiti (Lisa 2).

Kohustuslikud õppeained koolis on:

- 1) keel ja kirjandus: eesti keel, kirjandus;
- 2) matemaatika;
- 3) loodusained: loodusõpetus, bioloogia, geograafia, füüsika, keemia;
- 4) sotsiaalsained: inimeseõpetus, ajalugu, ühiskonnaõpetus;
- 5) võõrkeeled: A-võõrkeel (inglise keel), B-võõrkeel (vene keel, saksa keel);
- 6) kunstained: muusika, kunst;
- 7) tehnoloogia: tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus;
- 8) kehaline kasvatus;

Kooli valikained:

- 1) informaatika;
- 2) karjääriõpetus;
- 3) loovusõpetus.

3.1. Tunnijaotusplaani

3.1.1. Põhikooli riikliku õppekava tunnijaotusplaani

Õppeaine	1. kl	2. kl	3. kl	4. kl	5. kl	6. kl	7. kl	8. kl	9. kl
Eesti keel	7	7	5	5	3	3	2	2	2
Kirjandus					2	2	2	2	2
A-võõrkeel			3	3	4	3	3	3	3
B-võõrkeel						3	3	3	3
Matemaatika	3	4	5	5	5	5	5	5	5
Muusika	2	2	2	2	1	1	1	1	1
Kunst	1	2	2	1	1	1	1	1	1
Ajalugu					1	2	2	2	2
Ühiskonnaõpetus						1			2
Inimeseõpetus		1	1	1	2	1	1	1	
Kehaline kasvatus	3	3	3	3	3	2	2	2	2
Loodusõpetus	2	2	2	2	2	3	2		
Bioloogia							1	2	2
Geograafia							1	2	2
Keemia								2	2
Füüsika								2	2
Tehnoloogia/Tööõpetus	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Informaatika				1	1	1	1		
Karjääri- ja ettevõtlusõpetus							1	1	
KOKKU	20	23	25	25	27	30	30	32	32

3.1.2. Põhikooli riikliku õppekava lihtsustatud õppe tunnijaotusplaani

Õppeaine	1. kl	2. kl	3. kl	4. kl	5. kl	6. kl	7. kl	8. kl	9. kl
Eesti keel	7	9	8	8	7	6	6	6	6
Võõrkeel					2	2	2	2	2
Matemaatika	5	5	5	5	5	5	4	5	5
Loodusõpetus	1	1	2	2	2	4	4	4	4
Ajalugu						1	2	2	1
Inimeseõpetus	1	1	1	2	2	2	2	2	1
Muusikaõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kunstiõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kehaline kasvatus	2	3	3	2	2	2	2	2	2
Tööõpetus	2	2	2	2	4	4	4	5	7
Valikõppeained, neist									
Karjääri- ja ettevõtlusõpetus							1	1	1
Loovusõpetus			2	2	2	1			
Informaatika						1	1	1	1
NÄDALAKOORMUS	20	23	25	25	28	30	30	32	32

3.2. Tundide kasutamine

Tunnijaotusplaanis ei ole muudetud riiklike õppekavade kohustuslike ainete nimistut ega mahtu.

3.3. Valikainete loend ja valimise põhimõtted, sh karjääriinfo ja nõustamise korraldamine

Kooli valikaineteks on karjääri- ja ettevõtlusõpetus ning informaatika ja lihtsustatud õppekaval lisaks loovusõpetus.

Karjääri- ja ettevõtlusõpetuses käsitletakse õpilaste valmisolekut tööjõuturul parema rakendatavuse saavutamiseks, iseseisva otsustusvõime arendamist erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks. Karjääri- ja ettevõtlusõpetuses keskendutakse õpilase isiksuse omaduste teadvustamisele ning esmastele karjäärivalikute seostamisele. Õpilane tutvub erinevate ametitega ja õpib tundma erinevaid haridus- ja koolitusvõimalusi. Karjääri- ja ettevõtlusõpetuse tundide läbiviimiseks kasutatakse aktiivõppemeetodeid, et anda õpilastele mitmekesisem ülevaade võimalikest valikutest nende haridustee jätkamiseks põhikooli lõpetamisel.

Karjääri- ja ettevõtlusõppes kasutatakse ainetunde ja klassiväliseid ettevõtmisi. Kool teeb koostööd erinevate õppeasutustega, külastatakse teemakohaseid messe ja erinevaid töökeskkondasid. 8.-9. klassi õpilased osalevad võimaluse korral kutseõppeasutuste avatud uste päevadel ja töövarjupäevadel. Korraldatakse kohtumisi erialaspetsialistidega ja tehakse kutsesobivuse- ning isiksuseteste. Valikaines „Karjääri- ja ettevõtlusõpetus“ käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilastes valmisolekut sisenemiseks kaasaegsesse töömaailma, iseseisvate karjääriotsuste tegemiseks, erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks. Karjääri- ja ettevõtlusõpe keskendub õpilase isiksuse omaduste teadvustamisele, aitab arendada teadlikkust õppimisvõimalustest, elukutsetest ning töömaailmast. (Vt Lisa 1, karjääri - ja ettevõtlusõppe ainekava)

Informaatika õpetamise üldeesmärk on tagada põhikooli lõpetaja info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi IKT) vahendite rakendamise pädevused igapäevastes tegemistes. Põhikooli informaatikaõpetuses lähtutakse igapäevase arvutikasutaja vajadustest. Informaatikas käsitletakse peamisi töövõtteid arvutil igapäevases õppetöös nagu info otsimine, info töötlemine ja analüüsimine, tekstidokumentide ja esitluste koostamine. Käsitletakse IKT kasutamisel tekkida võivaid ohte oma tervisele, turvalisusele ja isikuandmete kaitsele, osalemist virtuaalsetes võrgustikes, heade tavade järgimist ja kasutamist ning vajalikke oskusi ja teadmisi õpiteeks ja karjäärivalikuks.

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia moodustab tänapäeva õpikeskkonnast loomuliku osa, mistõttu on see kergesti lõimitav kõigi teiste õppeainetega. See lõiming toimub mõlemal suunal: ühelt poolt kasutatakse informaatika õppeülesandeid koostades teiste õppeainete teemasid, et luua mõtestatud õppimine, ning teiselt poolt lõimitakse tehnoloogiat ja innovatsiooni läbiva teemana teistesse õppeainetesse.

I kooliastmes käsitletakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga seonduvaid teemasid üldjuhul lõimituna teiste õppeainetega ja seal keskendutakse informaatika ainekava õppesisus peamiselt digipädevuse arendamisele.

Alates II kooliastmest on õpetamise keskmes pigem informaatika kui arvutiteaduse akadeemilisel distsipliinil põhinev erialane õppesisu ja vastutus digipädevuse edasise kujundamise eest laieneb kõigi teiste õppeainete õpetajatele. Tugeva lõimingu võimalused on ühiskonnaõpetuse ja informaatika ainekava vahel 7. klassi "Infoühiskonna tehnoloogiad" kursusel. (Vt Lisa 1, Informaatika ainekava)

Loovusõpetus arendab olulisi õpipädevusi: kuulamisoskust, oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist, suulist ja füüsilist eneseväljendust. Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega. (Vt Lisa 2, Loovusõpetuse ainekava)

3.4. B-võõrkeelte valik

Kajamaa koolis on A-võõrkeeleks inglise keel. B-võõrkeelteks on vene ja saksa keel, mis on valikus ka kõrvalasuvas Saku Gümnaasiumis, kust saabuvad ning kuhu suunduvad meie õpilased tagasi õppima.

3.6. Läbivate teemade ja lõimingu rakendamine

Läbivad teemad toetavad õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust.

Läbivateks teemadeks on: elukestev õpe ja karjääri kujundamine, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, kultuuriline identiteet, teabekeskkond ja meediakasutus, tehnoloogia ja innovatsioon, tervis ja ohutus, väärtused ja kõlblus.

Läbivaid teemasid õpetatakse eelkõige läbi õpikeskkonna kaasajastamise ning sobiva töökultuuri kujundamise, samuti ainetundides lõimitult õppeteemadega, valides selleks sobivad meetodid. Läbivad teemad teostuvad kogu kooli tegevuse kaudu. Õppeainete lõimingut ning seoseid läbivate teemadega on kirjeldatud kooli ainekavades.

Pädevus on asjakohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas tulemuslikult toimida. Pädevused jagunevad üld-, valdkonna- ja õppeainepädevusteks.

Üldpädevused on aine- ja valdkonnaülesed pädevused, mis on olulised inimeseks ja kodanikuks kasvamisel. Üldpädevuste kujundamine toimub koolis kõikide ainetundide ja tunnivälise tegevuse kaudu ning nende kujunemist jälgitakse ja suunatakse õpetajate ning kooli ja kodu koostöös.

Koolis toetatakse õpilasi järgmiste üldpädevuste kujunemisel: *kultuuri- ja väärtuspädevus, sotsiaalne ja kodanikupädevus, enesemääratluspädevus, õpipädevus, suhtluspädevus, matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus, digipädevus ning ettevõtlikkuspädevus.*

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Eesmärk	Tegevus eesmärgi saavutamiseks
Õpilane suudab inimsuhteid ja tegevusi hinnata üldkehtivate moraalinormide seisukohast.	Koolis tähistatakse riiklikke ja kooliga seotud tähtpäevi aktuste või pidulike sündmustega. Tunnustatakse häid tulemusi saavutanud õpilasi ja töötajaid. Õpilased ja koolitöötajad järgivad kodukorras kokkulepitud norme.
Õpilane tajub ja väärtustab oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning tänapäevaste kultuurisündmustega.	Õppeaasta alguses ning trimestrite kaupa planeeritakse ja korraldatakse tunniväliseid ühiseid ettevõtmisi, õppekäike jms, kaasates koostööpartnereid, lapsevanemaid.
Õpilane väärtustab loomingut ja oskab kujundada ilumeelt.	Hoolitsetakse koolimaja puhtuse ja korra eest, tähtpäevadeks kaunistatakse koolimaja. Õpilased loovad omaloomingut (luuletused, kaunistused).
Õpilane oskab hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust.	Osaletakse keskkonnaprojektides. Võetakse võimalusel osa KIK õppekäikudest, võetakse osa keskkonnahoiu ning taaskasutusega seotud ettevõtmistest (Maailmakoristuspäev, Teeme Ära, Küünlaümbrise jaht, taaskasutuspäevad koolis, prügi sorteerimine koolis toimub igapäevaselt jne.
Õpilane teadvustab oma väärtushinnanguid.	Õpilased osalevad klassi- ja kooliürituste planeerimisel ja korraldamisel. Õpilane hoolitseb enda hügieeni eest.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Eesmärk	Tegevus eesmärgi saavutamiseks
Suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut ja Eesti riiklikku iseseisvust.	Õpilasi kaasatakse koolis läbiviidavate sündmuste (aktused, rahvakalendri tähtpäevad, rahvuslikud tähtpäevad) planeerimisel ja läbiviimisel. Õpilasi innustatakse esinema spordivõistlustel, konkurssidel, jne. Regulaarselt viiakse läbi rahuolu-uuring vanemate, õpilaste, õpetajate ja koolitöötajate seas.
Õpilane teab ja järgib ühiskondlikke väärtusi ja norme.	Koostöös piirkondliku politseiga toimuvad liiklusteemalised, internetiohutuse ning koolikäitumist puudutavad loengud, samuti räägitakse teemadel-suitsetamine, alkohol, narkootikumid, küberturvalisus jms.
Õpilane austab erinevate sotsiaalsete keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvuste omapära.	Koolis toimuvad ühisüritused valla allasutustega (koolid, lasteaiad, noortekeskus), ettevõtetega ja teiste koostööpartneritega.
Õpilane teeb koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides.	Osaletakse loodus- ja liikumisalastes projektides, ülekoolilistes ettevõtmistes, õppekäikudel.
Õpilane aktsepteerib inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestab neid suhtlemisel.	Koolis õpivad erineva kultuuritausta ja hariduslike erivajadustega õpilased. Õpetajate päeval on 9.klassi õpilastel võimalus anda koolis tunde.

Enesemääratluspädevus

Eesmärk	Tegevus eesmärgi saavutamiseks
Suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi.	Õpilastel on võimalus oma teadmisi ja oskusi esitleda õpilaskonkurssidel, spordiüritustel, osaleda kooliürituste organiseerimisel ning koolis pakutavates huvialaringides.
Õpilane analüüsib oma käitumist erinevates olukordades.	Õpilastega viiakse läbi arenguveestlusi ning rahuloluküsitlus. Sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi juhtimisel lahendatakse ja analüüsitakse erinevaid situatsiooniülesandeid (juhtumianalüüs, rollimängud jm).
Õpilane käitub ohutult ja järgib tervislikke eluviise.	Koolis pakutakse vahetundide ajal puu- ja köögivilju. Kehalise kasvatusega seotud tegevusi korraldatakse võimalusel õues (suusatamine, orienteerumine, spordipäev jne).
Õpilane lahendab suhtlemisprobleeme.	Klassijuhataja, sotsiaalpedagoog, psühholoog, tugisüsteemijuht, aineõpetajad toetavad ja nõustavad õpilasi ning vanemaid.

Õpipädevus

Eesmärk	Tegevus eesmärgi saavutamiseks
Suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet.	Alates III kooliastmest on koolis lisaõppeainena karjääriõpetus. Kool teeb koostööd Haridus-ja Noorteametiga ja Töötukassa karjäärinõustajatega. Õpilased külastavad messi Noor Meister, noortekonverentsi Lahe Koolipäev, kutsekoolide infopäevadel osalemine.
Õpilane planeerib õppimist ja järgib koostatud plaani.	Õpilased kasutavad e-päevikut. Koostöös õpetajaga planeeritakse iseseisvat õppimist, e-õpet.
Õpilane kasutab õpitut erinevates olukordades ja lahendab tekkinud probleeme ja seostab omandatud teadmisi varemõpituga.	Kasutatakse projekt- ja probleemõpet ning praktilisi õppetegevusi.
Õpilane analüüsib oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning mõistab edasise õppimise vajadust.	Pööratakse tähelepanu vajalike õpioskuste tekkimisele (eripedagoogi, logopeedi, sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi nõustamine).

Suhtluspädevus

Eesmärk	Tegevus eesmärgi saavutamiseks
Suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeletes, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust.	Koolis kasutatakse lugupidavat ja viisakat suhtlemist. Sotsiaalsete oskuste väärtustamine ja arendamine läbi tegevuste (sotsiaalpedagoogi tunnid, klassijuhataja tund, erinevad sündmused/olukorrad).
Õpilane esitleb ennast selgelt ja oskab oma seisukohti põhjendada.	Loovtööde esitlemine toimub III kooliastmes. Kõik kooli õpilased saavad võimaluse õppeaasta jooksul esineda (klassis, aktustel).
Õpilane eristab ja mõistab teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust.	Koolis on raamatukogu, kus õpilased saavad kasutada teavikuid. Toimub usina lugeja valimine.
Õpilane kirjutab eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili. Õpilane väärtustab õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi.	Õpetajad juhendavad õpilasi loovtööde, referaatide, esseede jm kirjalike tööde korrektsel vormistamisel.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Eesmärk	Tegevus eesmärgi saavutamiseks
Suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid, meetodeid koolis ja igapäevaelus.	Matemaatiliste teadmiste lõimimine teiste õppeainetega.
Õpilane kirjeldab ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teeb tõenduspõhiseid otsuseid.	Loodusteaduste õpetamisel kasutatakse valdavalt uurimuslikku õpet (tehakse vaatlusi, määratakse probleeme, kogutakse ja analüüsitakse taustinformatsiooni, osaletakse loodusteaduslikel üritustel (näit. Teadlaste Öö) ja töötubades väljaspool kooli.

Ettevõtlikkuspädevus

Eesmärk	Tegevus eesmärgi saavutamiseks
Suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades. Õpilane seab eesmärgi, koostab plaane, tutvustada neid ja viib ellu; korraldab ühistegevusi ja võtab neist osa, näitab algatusvõimet ja vastutab tulemuste eest.	Õpilased panustavad aktiivselt kooli huvitegevusse (nt stiilinädala ja rahvakalendri tähtpäevade tähistamise korraldamine, jm).
Õpilane näeb probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aitab kaasa probleemide lahendamisele. Õpilane reageerib loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele, võtab arukaid riske, oskab rakendada finantskirjaoskust.	Õpilased on kaasatud koolis ettetulevate väljakutsete lahendamisse, annavad sisendit läbi õpilasesinduse kooli eelarve ja arengukava koostamiseks.

Digipädevus

Eesmärk	Tegevus eesmärgi saavutamiseks
Suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuv asjakohases ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes.	Tahvel- ja sülearvutite kasutamine toetab igapäevast õppetööd ja huvitegevust (nt robotika, loovtöö). Õpilastel on võimalik kasutada erinevaid operatsioonisüsteeme (nt Office 365, TEAMS).
Õpilane osaleb digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel.	Lõimitud infotehnoloogiaõpe koolis toetab tekstide ja tabelite ning esitluste koostamist. E- õpet.
Õpilane leiab ja säilitab digivahendite abil infot ning oskab hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust. Õpilane kasutab probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhtleb ja teeb koostööd erinevates digikeskkondades; on teadlik digikeskkonna ohtudest ning oskab kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti. Õpilane järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.	Õppetöös pööratakse tähelepanu internetiturvalisusele ja autoriõigustele ning õpetatakse allikakriitilisust. Koolis kasutatakse andmete säilitamiseks serverit, väliseid mäluvahendeid, pilvetehnoloogiat jms.

3.6. Läbivate teemade ja lõimingu rakendamine

Läbivad teemad toetavad õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust.

Läbivateks teemadeks on: elukestev õpe ja karjääri kujundamine, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, kultuuriline identiteet, teabekeskkond ja meediakasutus, tehnoloogia ja innovatsioon, tervis ja ohutus, väärtused ja kõlblus.

Läbivaid teemasid õpetatakse eelkõige läbi õpikeskkonna kaasajastamise ning sobiva töökultuuri kujundamise, samuti ainetundides lõimitult õppeteemadega, valides selleks sobivad meetodid. Läbivad teemad teostuvad kogu kooli tegevuse kaudu. Õppeainete lõimingu ning seoseid läbivate teemadega on kirjeldatud kooli ainekavades.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Taotlus	Tegevus
Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.	Karjääriõpe. Noor Meister, Lahe Koolipäev. Õpetajate päev. Kohtumised erinevate tööametite esindajatega. Töövarjupäev. Õppekäigud ametiasutustesse, kutsekoolidesse.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Taotlus	Tegevus
Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.	Keskkonnaprojektid. Matkapäevad. Õuesõpe.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Taotlus	Tegevus
Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatusel tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.	Õpilasesinduse tegevus. Kodanikupäev/Töövarjupäev Spordipäevad. Viktoriinid. Arenguvestlused.

Kultuuriline identiteet

Taotlus	Tegevus
Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.	Kooli sünnipäev. Konkurss „Usin lugeja“. Emakeelepäev. Stiilinädal. Riigipühade ja rahvakalendripäevade tähistamine. Loovtöö. Kunsti-ja käsitöönäitused. Teatri – ja muuseumikülastused.

Teabekeskond

Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi.	Stuudium. Infostendid. Kooli veebileht. Arenguvestlused. Õppekäigud. Teatri – ja muuseumikülastused.
--	---

Tehnoloogia ja innovatsioon

Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.	Rahuloluküsitlus. Õppekäigud. Loovtööde, referaatide, essee, esitluste jms vormistamine ja esitlemine.
--	---

Tervis ja ohutus

Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.	Ujumine. Spordipäev. Matkapäev. Orienteerumine. TAI (Tervise Arengu Instituut) konkursid. Puu- ja köögivilja programm.
--	--

Väärtused ja kõlblus

Taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.	Teemanädalad. Stiilinädal. Vastlapäev. Sõbrapäev. Aktused. Tutipidu. Kooli avatud uste päev. Lemmikloomapäev. Advendihommikud. Jõulupidu. Loovtöö. Spordipäevad ja -võistlused. Arenguestlused. Konkurss „Usin lugeja“. Vabariigi aastapäev. Kooli sünnipäev. Õpetajate päev. Tarkuse päev. Puu- ja köögiviljanädal. Näitus „Tere, sügis!“
--	--

4. Tegevused õppetöö toetamiseks ja õppekeskkonna mitmekesistamiseks

Kooli asukoht annab võimaluse kõikide meeltega loodust tundma õppida. Kooli ümbruskonda kasutatakse õppekeskkonnana. Kool seisab jätkusuutliku looduskeskkonna säilimise eest, tõstes õpilaste keskkonnateadlikkust läbi õppeprogrammides osalemise (rabamatk, loodus- või keskkonnahariduskeskuse külastamine, kohalike ettevõtete külastus).

Liikumise ja aktiivse elustiili propageerimiseks toimuvad koolis spordipäevad. 2025. aasta mais liitus kool Liikuma Kutsuvate Koolide võrgustikuga ning koolis pööratakse suurt tähelepanu õpilaste liikumisaktiivsuse tõstmisele. Alates 2025. aasta septembrist on koolis üks pikem liikumisvahetund, mille ajal suunatakse õpilasel võimalusel õue või viiakse siseruumides läbi mõni mänguline-liikuv tegevus. Tegevust koordineerib Liikuma Kutsuva Kooli meeskond, kuhu kuuluvad lisaks koolitöötajate esindajatele ka õpilaste ning lastevanemate esindajad.

Kool aitab kaasa õpilaste kasvamisele loovateks ja mitmekülgseteks isiksusteks. Õpetuses ja kasvatuses pööratakse erilist tähelepanu eesti keele õppele, toetamaks eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimist läbi riiklike või kooliga seotud tähtpäevade tähistamise. Õpilased aitavad ette valmistada pidulikke sündmusi, panustades ettevõtmisse näiteks isevalmistatud käsitöö, ruumi dekoreerimise ja esinemisega. Vanemaid kaasatakse kooli tegemistesse, mis toetavad õpilase arengut ning võimaldavad mitmekesistada õppetööd. Õpilased saavad erinevate tegevuste läbi arendada meeskonnatöö oskusi, empaatiavõimet, vastutustunnet.

5. Õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus sh mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses omandatud õpitulemuste arvestamise alused

Hindamisel lähtutakse põhikooli riiklikust õppekavast ja Kajamaa Kooli hindamiskorraldusest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute, mitteeristava hindamisega või numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid valitakse vastavalt taotletavatele õpitulemustele ning on kajastatud õpetaja töökavas. Õpilane teab, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid. Hindamise korraldus on sätestatud õppekava lisas (Lisa 3).

Kui õpilane on läbinud kooli õppekava eesmärkidega kooskõlas oleva kursuse või on osalenud mõnes teises asutuses (huvikoolis -või ringis) mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses, lähtutakse õppe arvestamisel kursuse või huviringi sisust, läbitud teemadest ja omandatud õpitulemustest ning kantakse sobivuse ning teemade kattuvuse korral hinne e-päevikusse sobivale õppeainele hiljemalt õppeaasta lõpuks, võimalusel trimestri lõpus. Kool võib küsida kinnitust õpilase osalemise sageduse ja aktiivsuse kohta kursusel (huvikoolis- või -ringis) osalemise kohta iga trimestri jooksul.

6. Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted, tugiteenuste rakendamine

Kooli üheks põhiväärtuseks on õpilasekesksus, see tähendab, et arvestatakse õpilase individuaalsust ja vajadusi, valides õppe- ja kasvatustöös asjakohaseid vahendeid ning meetodeid. Nii on võimalik tagada õpilasele võimetekohane õpetus, mis on aluseks tema edasisele edukale toimetulekule elus.

Kajamaa Koolis õpivad õpilased, kellele on antud koolivälise nõustamismeeskonna soovitus tõhustatud- või eritoeks. Koolis on moodustatud eriklassid ja koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel rakendatakse vastavalt õppija toevajadusele talle erinevaid õppekorralduslikke meetmeid – individuaalne õppekava, käitumise tugikava, tugispetsialistide teenus, õpiabirühmas osalemine, osaajaga õpe, individuaalne õpe, koduõpe, õpitulemuste vähendamine, kohustuslikust aineist vabastamine, õpitulemuste asendamine jm. Õpilasele vajaliku toe rakendamisel lähtub kool põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest, riiklikest õppekavadest ning koolivälise nõustamismeeskonna soovitustest.

Õpilase kooli vastuvõtmisel vesteldakse tema vanematega, endise kooli- või lasteaia esindajaga, eesmärgiga selgitada välja õpilase varasem õpijõudlus, arengulugu, huvid jms.

Õpilastele vajaliku toe rakendamiseks ja selle tulemuslikkuse hindamiseks on koolis ellu kutsutud hästi toimiv ja arenev tugisüsteem - tugispetsialistid. Nende töö eesmärgiks on, et kõik õpilased tuleksid koolis toime, kogeksid eduelamusi, suudaksid omandada ettenähtud õpitulemused ning elus toimetulemiseks vajalikud oskused.

Koolis kasutatakse järgmisi õpilaste abistamise ja motiveerimise strateegiaid:

- koostöös õpetajate, spetsialistide ja vanematega selgitatakse välja õpilase arendamist vajavad ja tugevamad küljed ning huvid;
- võrgustikutööna, kuhu on üldjuhul kaasatud ka õpilane, töötatakse välja üldine plaan õpilase abistamiseks;
- õpilase ümber tekib võrgustik teda toetavatest ja abistavatest inimestest, iga liige oma kindlas rollis;
- keskendutakse protsessis osalemisele, mitte tulemusele;
- koos õpilasega ning tema vanematega seatakse ja sõnastatakse eesmärged ning määratakse konkreetsed ajalimiidid, analüüsitakse tehtut ja vajadusel seatakse uued eesmärgid;
- õpilast julgustatakse ning soodustatakse eduelamuse tekkimist;
- keskendutakse õpilase eneseregulatsiooni strateegiate (õpioskus, ajakasutus jm) arendamisele.

6.1. Õpilase individuaalse arengu jälgimine

Õpilase arenguks ja õppetöö toetamiseks avatakse kõikidele kooli õpilastele „Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart“ (edaspidi arengukaart). Arengukaart on nähtav lapsevanemale. Arengukaardi koostamise, pideva täiendamise ja delikaatsete andmete kaitse eest vastutab tugisüsteemi juht /HEV õppe koordineerija. Koolis on kasutusel ühtne arengukaardi vorm, mida täidetakse ja säilitatakse turvaliselt Kajamaa Kooli e-päevikus Stuudium. Arengukaarte väljastatakse ainult õpilase vanema avalduse alusel nt koolivälise nõustamismeeskonna poole pöördumisel, koolivahetusel. Arengukaardi allkirjastab tugisüsteemi juht /HEV õppe koordineerija. Lapsevanemal on arengukaardile pidev juurdepääs e-päevikus Stuudium. Arengukaardi täitmise tähtajad õpetajatele ja tugispetsialistidele on määratud järgmiselt:

punktid 2.1 ja 3 - täidab klassijuhataja jõuluvaheaja lõpuks ning enne suvevaheaga;

punktid 2.3, 4.7 täidab klassijuhataja enne suvevaheajale minemist;

punkt 2.2 - aineõpetaja täidab jõuluvaheaja lõpuks ning maikuu lõpuks;

punktid 1.,5., 6., 7. täidab HEVKO õpilase kooli vastuvõtul, ümarlaua toimumisel, käskkirja kinnitamisel, nõustamisele suunamisel;

punkt 4.1 täidab eripedagoog uuringu teostamisel, jõuluvaheaja lõpuks ning enne suvevaheaga;

punkt 4.2 täidab logopeed jõuluvaheaja lõpuks ning enne suvevaheaga;

punkt 4.3 täidab sotsiaalpedagoog jõuluvaheaja lõpuks ning enne suvevaheaga;

punkt 4.4 täidab psühholoog jõuluvaheaja lõpuks ning enne suvevaheaga;

punkt 4.5 täidab õpiabi õpetaja jõuluvaheaja lõpuks ning enne suvevaheaga;

punkt 4.6 täidab abiõpetaja jõuluvaheaja lõpuks ning enne suvevaheaga.

Juhul, kui õpilane suundub koolivälisele nõustamisele, siis tuleb arengukaardile teha kanded ennetähtaegselt. Vajadusest arengukaardile ennetähtaegselt kanded teha teeb teatavaks tugisüsteemi juht/HEVKO.

6.2. Õppe toetamine klassi tasandil

Kõige olulisemaid kohandusi õpilase toetamiseks tehakse ainetundides. Võtmeisikuks on klassijuhataja, kes selgitab välja õpilase toimetuleku, rahulolu, tema ootused ja hinnangud oma õppimisele ning teeb koostööd aineõpetajate ja tugispetsialistidega. Klassijuhataja kutsub õpilase vanemad arenguveestlusele, kuhu vajadusel kaasab tugimeeskonda. Tehtud kokkulepped pannakse kirja arengukaardile. Klassijuhataja kogub infot nt ajutise õpiraskuse põhjuste ja ulatuse kohta õpilaselt, aineõpetajatelt, e-päevikust ning kokkuvõtte õpilase arengukaardile. Vajadusel viiakse õpilasele läbi täiendav eripedagoogiline uuring ja hinnang, kognitiivse võimekuse hindamine. Juhul, kui õpilane ei saa osaleda õppetegevuses oma klassikollektiiviga, on õppetööst pikalt eemal olnud, koostatakse talle tegevuskava (lühiajaline, väiksemas ulatuses). Selleks tehakse kokkulepped aineõpetajatega individuaalseks tööks, lepitakse kokku vastamise plaan, koostatakse käitumist toetav tugikava jmt.

Õpilasele, kelle emakeeleks on lisaks eesti keelele mõni muu keel ning kes on saabunud õppeasutusest, kus ta on õppinud eesti keelt teise keelena, jätkab eesti keele õpinguid teise keelena (märke EHIS-es). Õpilasele koostatakse individuaalne õppekava (IÕK) vastavalt õpilase vajadusele, võimaldades vajadusel rohkem eesti keele tunde. Eesti keele kui teise keele õpetaja teeb koostööd teiste õppeainete õpetajatega, et toetada keeleliselt teiste ainete omandamist ning aidata õpilastel näha ainetevahelisi seoseid.

Suures ulatuses õppe kohandamiseks koostatakse õpilasele individuaalne õppekava. Õppekava koostamisel osalevad aineõpetajad, klassijuhataja ning tugispetsialistid.

Lühi- või pikaajalise kava koostamine:

- klassijuhataja või HEVKO kannab informatsiooni arengukaardile;
- informatsiooni jagatakse õpilast õpetavate aineõpetajate, klassijuhataja, tugisüsteemispetsialistidega ja lapsevanemaga;
- aineõpetaja saab arengukaardilt kogu info õppe kohandamise vajaduse ja ulatuse kohta ning sisulised juhised õppe kohandamiseks;
- arengukaardile lisatakse tugispetsialistide soovitusel, kui õpet on vaja kohandada spetsiifiliselt.

6.2.1. Individuaalse õppekava (IÕK) koostamine ja rakendamine

IÕK on hariduslike erivajadustega õpilase jaoks koostatud õppekava, mis loob õpilasele tingimused võimetekohaseks õppimiseks ja arenemiseks.

IÕK esitab klassi õppekavaga võrreldes õpilaste kognitiivsele arengule ühe või mitme pädevuse osas vähendatud / suurendatud nõudmised. Selleks tuleb:

- määrata kindlaks õpilase vajaduste kaetus, probleemi olemus ja IÕK rakendamise eesmärk;
- teha kindlaks õpilaste eeluskused ja olemasolevad ressursid, tugevused, toetussüsteemid;
- määrata arendatavad oskused (kui õpilasel puuduvad teatavad õpioskused vm oskused);
- määratleda eeldatavad tulemused;
- koostada vajadusel eraldi töökava õpetaja töökava juurde;
- töötada välja hindamiskriteeriumid.

IÕK koostamisel lähtutakse kolmest põhimõttest:

- õpilasele jõukohase materjali koostamine;
- abistavate vahendite kasutamine;
- õpetaja vahetu abi tagamine.

IÕK koostamise ja täitmisega on seotud järgmised isikud:

- klassijuhataja (arenguestlused, aineõpetajatega koostöö ja info vahendamine);
- tugisüsteemi juht /HEV õppe koordineerija (juhendab ja koordineerib IÕK koostamist)
- logopeed, eripedagoog, abiõpetaja (kõneõpetus; õpioskuste ja kognitiivse profiili arendamine, individuaalse töökava koostamise ja rakendamisel juhendamine, õpilase toetamine õppeprotsessis);
- psühholoog, sotsiaalpedagoog (jõustab, toetab, õpetab sotsiaalseid õpioskusi, kasvatab tundetarkust);
- õpilase vanemad (tagavad koolikohustuse täitmise ja jälgivad iseseisva töö tegemist, hoiavad kooliga sidet);
- kooli juhtkonna liige (kindlustab vahendid ja toetab IÕK rakendamist).

Individuaalne õppekava (Lisa 4).

6.3. Õpilase arengu ja heaolu toetamine tugimeeskonnas

Tugispetsialistid juhinduvad oma töös kooli arengu- ja õppekavast. Koolivälise nõustamisemeeskonna soovitusel alusel või koolikorraldusliku meetmena saab HEVKO ettepanekul ja kooli direktori otsusel suunata õpilasi tugiteenusele. Koolis toetatakse õpilasi järgmiste spetsialistide tugiteenustega:

- koolipsühholoog;
- sotsiaalpedagoog;
- eripedagoog;
- õpiabirühma õpetaja;
- logopeed.

Tugisüsteemi koostööd korraldab direktori poolt ametisse määratud tugisüsteemi juht/haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija (edaspidi HEVKO). Ta lähtub oma töös kooli arengukavast ja kooli õppekavast. HEVKO ülesanneteks on kooli tugimeeskonna juhtimine; nende töö korraldamine ning koordineerimine; õpilasele rakendatud tugimeetme tõhususe jälgimine; õpilaste ja vanemate ning õpetajate nõustamine; ÕIAJK ning ÕIK täitmise jälgimine ning juhendamine; toetab ja juhendab õpetajat haridusliku erivajaduse väljaselgitamisel ning teeb õpetajale, vanemale ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete rakendamiseks või täiendavate uuringute läbiviimiseks.

Koolipsühholoog

Koolipsühholoogi töö eesmärgiks on lisaks hariduslike erivajadustega õpilaste arengu toetamisele ka vaimse tervise probleemide ennetamine ja üldise vaimse ning füüsilise turvalisuse ning positiivse koolikliima edendamine. Koolipsühholoogilt saavad infot ja konsultatsiooni psühholoogilis-pedagoogilistes küsimustes õpilased, õpetajad ja õpilase vanemad. Koolipsühholoogi töö aitab kaasa käitumisprobleemide või koolitõrke ennetamisele, klassikursuse kordajate ja põhjusteta puudujate hulga vähenemisele ning koolikiusamise ja -vägivalla vähenemisele.

Sotsiaalpedagoog

Sotsiaalpedagoogi ülesandeks on õpilase sotsiaalsete oskuste hindamine ja tema eakohast tegutsemisvõimet takistavate tegurite analüüsimine. Õpilase suhtlemisoskuse ja sotsiaalse pädevuse kujundamine ja toetamine. Õpilaste sotsiaalsete ja koolikohustuse täitmist takistavate probleemide kaardistamine ning nende ennetus- ja lahendustegevuste koordineerimine koostöös õpetajatega, tugispetsialistidega, lastekaitsespetsialistidega, piirkonnapolitseiga, noortekeskusega. Sotsiaalpedagoog nõustab lapsi ja vanemaid.

Eripedagoog

Eripedagoogi töö eesmärgiks on õpilase arengu- ja õpioskuste taseme hindamine ning tema arengut mõjutavate tegurite ja õpivajaduste välja selgitamine. Eripedagoog toetab kognitiivse profiili (taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine) arengut. Õpilasel aitab kujundada iseseisvaid õpioskusi. Juhendades õpetajaid aitab leida jõukohase õppematerjali ja –metoodika igapäevase tunnitöö planeerimisel. Koostab õpilastele individuaalse õppekava. Eripedagoog nõustab õpetajaid, lapsevanemaid ja õpilasi ning teeb kootööd teiste tugispetsialistidega.

Õpiabiõpetaja

Õpiabiõpetaja viib läbi õpiabitunde. Õpiabirühma võetakse vastu ajutiste ainealaste õpiraskustega ja välja kujunemata õpioskustega õpilane, kes vaatamata klassi- ja aineõpetajate abile ja nõustamisele ei suuda edukalt täita õppekava nõudeid või kes vajab õpioskuste ja -harjumuste kujundamiseks lisatuge. Üldjuhul toimuvad õpiabirühma tunnid vastava ainetunni ajal, milles õpilasel täheldatakse raskusi. Õpiabirühma õpetaja lähtub rühma töökava koostades vastava klassi- ja aineõpetajate töökavadest. Vajadusel koostab õpiabirühma õpetaja õpilasele õpiabitundideks individuaalse töökava, võttes aluseks klassi- või aineõpetaja töökava.

Õpiabitundides viiakse läbi järgmisi tegevusi:

- arendatakse suulist ja kirjalikku kõnet;
- arendatakse kognitiivseid oskusi;
- kujundatakse ja arendatakse eripedagoogiliste võtete abil õpioskusi ja õpivilumusi.

Logopeed

Kõneõpetuse tundides osalevad õpilased, kelle suulise ja/või kirjaliku kõne areng takistab õpilasel õppekava täitmist. Logopeedilise töö eesmärgiks ei ole õpilast järele aidata eesti keele ainekava täitmisel, vaid arendada, taastada või kompenseerida tema kommunikatsioonivõimet. Logopeedi kõneõpetuse tunnid toimuvad valdavalt individuaaltööna. Õpilasi ei hinnata ja nendeks tundideks ettevalmistused (kodutööd) on soovituslikud. Tundide sisuks on kujundada eeldusi kommunikatsioonivõime arenguks; kujundada keelelisi oskusi, st grammatiliste vormide, lausemallide, sõnavara, mõistmis- ja kasutamisoskust; kujundada hääldusoskusi; kujundada hääle omadusi ja kasutusoskust; toetada kõne sujuvuse kujunemist; kujundada lugemis- ja kirjutamisoskust; vajadusel õpetada last ja tema suhtluspartnereid kasutama kõnet toetavat või asendavat suhtlusvahendit; tagada neelamise turvalisuse. Logopeed valib tööks sobilikud tõenduspõhised meetodid ja vormid ning määrab logopeedilise abi intensiivsuse, lähtudes õpilase probleemist.

6.3.1. Tugiteenuste korraldamine ja tulemuslikkuse hindamine

Kooli saabuvale õpilasele, kellel on olemas koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel tugiteenuste rakendamiseks või muu spetsialisti otsus, vaatab kool selle teabe põhjalikult läbi ja korraldab lisaks omapoolse kaardistamisprotsessi, et planeerida tugiteenuste (logopeedi, eripedagoogi, psühholoogi, sotsiaalpedagoogi, õpiabi õpetaja) läbiviimine vastavalt lapse hetkevajadustele.

Hindamine koolikeskkonnas

Lapse klassijuhataja, aineõpetajad, koolitöötajad ja tugispetsialistid jälgivad kogu õppeaasta jooksul lapse toimetulekut.

Enne teenuse alustamist viiakse läbi kaardistamisprotsess (üldjuhul septembrikuus) , mille käigus hinnatakse õpilase sotsiaalset kohanemist, õpioskuseid, õpivõimekust, suhtlemist, eneseregulatsioonioskuseid, kõnet, käitumist jne. Kaardistamisprotsessi käigus on võimalik otsustada, kas lapsele sobib paremini individuaalne- või grupiteenus, ning vajadusel muudetakse teenusevormi vastavalt tema arenguvajadusele.

Teenust osutatakse tugimeeskonna otsuse alusel,

- kui on tuvastatud lapse arengulised, hariduslikud või sotsiaalsed erivajadused ning õpetaja või lapsevanem on märganud raskusi;
- kui on olemas koolivälise nõustamismeeskonna (Rajaleidja) või muu spetsialisti otsus, mis soovib kindlat tugiteenust.
- kui tugispetsialist teeb vaatluste ja hindamiste põhjal ettepaneku teenuse rakendamiseks.

Tugiteenuste osutamise korra, eesmärgid, ja ajalise kestuse, osalemise ajad jmt lepitakse kokku koostöös klassijuhataja ja tugispetsialistiga, arvestades võimalusel õpilase individuaalset õppekava ja koormust. Seejärel kooskõlastatakse tegevus lapsevanemaga.

Kui õpilane viibib kooli määratud ajal tugiteenusel (nt logopeedi, psühholoogi, sotsiaalpedagoogi või eripedagoogi juures), siis:

- puudumist vastavast õppetunnist loetakse põhjendatuks;
- õpilasel on võimalus saada juhendamist (nt konsultatsiooni- või vahetunnis) ja materjale, et soovi korral järgi teha tunnis käsitletud teemad;
- õpetaja ja tugispetsialist teevad koostööd, et tagada õpilasele järjepidev õppeprotsess;
- võimalusel lõimib eripedagoog ainetunni teema ja õpieesmärgi oma teenuse eesmärgiga.

Tugispetsialist saadab õpilast teenusele ja tagasi ainetundi/pikapäevarühma:

- kui tegemist on 1.–2. klassi õpilasega (kui õpetajaga pole teisiti kokku lepitud);
- kui õpilasel on erivajadus, mille tõttu vajab ta saatmist (nt ärevus, tähelepanu- või käitumiseraskused).

Tugiteenuse osutamine:

- Tugispetsialist teavitab lapsevanemat tugiteenuste ajast ja eesmärgist Stuudiumi e-päeviku kaudu.
- Tugispetsialist kannab teenuse eesmärgi, sageduse, märgatavad muutused ja tulemuslikkuse ning soovitud edaspidiseks õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardile (kaart on avatud tutvumiseks lapsevanemale e-päevikus Stuudium).
- Vajadusel muudetakse tegevusi või tegevuste sagedust, hinnatakse (kas sagedus vajalik) edusamme, tehakse muudatusi sekkumise sisus. Otsustatakse jätkamise või edasise sekkumise vajadus.
- Muudatused kooskõlastatakse lapsevanemaga, antakse tagasiside arenguveestlusel, tehakse sissekanne lapse arengukaardile.

Vähemalt kaks korda õppeaastas toimub tugiteenuse tulemuslikkuse hindamine:

- kui eesmärk on saavutatud, siis lõpetatakse teenus;
- kui vajadus püsib, võib teenust pikendada või muuta selle mahtu ja sisu;
- kui õpilasele rakendatud tugiteenused ei anna tulemust, siis suunatakse õpilane kooliväliste spetsialistide nõustamisele;
- muudatused kooskõlastatakse lapsevanemaga.

Kokkuvõtte kantakse arengukaardile, kus kajastub õpilase haridusliku erivajaduse olemus, millest lähtutakse edasise arendustegevuse planeerimisel. HEVKO teavitab uuringute tulemustest õpilase vanemat.

6.4. Õpilase arengu ja heaolu toetamine koolikeskkonnas

Õpilase vanemate kaasamine

Kool arvestab, et õpilase probleemid on seotud ka koolikeskkonnaga, mitte ainult õpilase enda või tema koduga. Õpetajad ja tugispetsialistid vastutavad õpilase abistamise ja toetamise eest koolikeskkonnas. Kool teab, et erinevate osapoolte koostöö võimaldab jõuda positiivsete lahendusteni, sellest tulenevalt kaasatakse õpilase abistamisse ja õpilase arengu toetamisse eelkõige tema kodu, seejärel vajadusel teised lapsega seotud instantsid.

Õpilase vanematega räägitakse läbi ja lepitakse kokku omavahelise koostöö põhimõtted lapse arengu toetamisel.

Koolitused, kohtumised, mõttetalgud õpilaste vanematega

Kool viib läbi õpilaste vanematele huvitavatel või aktuaalsetel teemadel loenguid/koolitusi/mõttetalgud. Mõttetalgute eesmärgiks on omavahel tutvuda, küsimustele ühiselt vastuseid leida ning kooli ja kodu koostööd edendada. Kool kutsub õpilaste vanemaid üles ka individuaalsemalt kohtuma näiteks vanemad kohtuvad aineõpetajate ja klassijuhatajatega, koolipsühholoogi ja eripedagoogiga või ka kooli juhtkonnaga.

Erinevad ühisüritused koolis, projektid ja kogukonnaüritused

Kool osaleb erinevates projektides, mille raames viiakse tavaliselt läbi mõni suurem kampaania (tervisedendus, keskkonnateadlikkus vms) ja perede kaasamine on osa projekti tööst. Vanemad on võimalusel oodatud kooli ühisüritustest osa saama ja kaasa tegema.

Lisavõimalused õpilase toetamiseks koolis

Toetamaks õpilase toimetulekut igapäevase õppetöö käigus rakendatakse nii tundide ajal kui tunnivälisel ajal Kajamaa Koolis lisavõimalusi:

Abiõpetajad toetavad individuaalset tuge vajavaid õpilasi klassis või klassist väljaspool toimivas õppetegevuses, et aidata õpilastel saavutada püstitatud õpitulemusi.

Kooliõde on vajadusel kooliperele toeks ja tegeleb õpilaste terviseedendamisega. Ta kontrollib õpilaste tervisenäitajaid, õpetab tervislikult toituma, hügieenist kinni pidama, jälgima aktiivset ja turvalist eluviisi. Ägeda haigestumise või õnnetuse korral annab õpilasele esmaabi ning teavitab lapsevanemat. Lisaks õpetab kogu kooliperele, kuidas anda esmast abi ning vajadusel kutsuda abi.

Pikapäevarühm võimaldab õpilasele nii tuge kui järelevalvet õppetööst vaba aja sisustamisel. See on turvaline koht, kus oodata bussi või huviringide algust. Seal saab lõpetada tunnis pooleli jäänud õppeülesandeid, teha kodutöid, lisaks saab vaba mänguaega ja ka juhendatud tegevusi pikapäevarühma õpetajaga nii siseruumides kui õues.

Huvitegevus on planeeritud, koordineeritud ning korraldatud huvijuhi juhtimisel. Selle eesmärgiks on toetada õpilaste arengut, sotsialiseerumist ja kujunemist ühiskonnas hästi toimetulevaks liikmeks.

Kooli raamatukogu põhiline ülesanne on toetada trükiste, audiovisuaalsete ja muude infokandjatega kooli õppekava elluviimist, arendada õpilaste iseseisva õpitöö ja teabe hankimise oskust ning lugemishuvi. Sinna hulka kuulub nii õpikute, töövihikute kui ka õppe- ja kasvatustöök vajalike teavikute tellimine ja arvele võtmine. Raamatukogus on olemas õppekirjanduse kogu ja metoodilised juhendid, sõnaraamatud,

teatmeteosed, terviktekstidena käsitletavat kirjandusteoseid ning muud igapäevaseks õppetööks vajalikud teavikud.

Haridustehnoloogi ülesandeks on koordineerida digiõppe alast tegevust, leides uusi innovaatilisi lahendusi, arendades, nõustades ja toetades kooli personali ning õppijaskonda digiajastu vahendite ja võimaluste kasutamisel õppeprotsessis.

Arendus- ja õppejuht on kooli arendustegevuste üks eestvedajatest. Tema töövaldkonda kuuluvad nii koolitus- kui arendusalased projektid, arengukava koostamine, kooli õppekava muutmise eestvedamine, täiend- ja sisekoolituste kava koostamine ja korraldamine, siseriiklike ja rahvusvaheliste projektide leidmine ning eestvedamine, koostööpartnerite, sõpruskoolide ja teiste huvigruppide leidmine, kooli mainekujunduse koordineerimine.

6.5. Õpilase arengu ja heaolu toetamine võrgustikutöös väljaspool kooli

Kui koolis rakendatud tugiteenused ei osutu tulemuslikuks, palub kool õpilase vanematel läbida õpilasega täiendavad uuringud. Vastavalt uuringu tulemustele võib olla vajalik pöörduda nõu saamiseks koolivälise nõustamismeeskonna poole. Pöördumise koolivälise nõustamismeeskonna poole algatab õpilase vanem. Koolil on õigus teha õpilase vanemale vastav ettepanek. Õpilase vanema keeldumisel on koolil õigus lapse huvide kaitseks pöörduda lastekaitse spetsialisti poole.

Edaspidi tuleb õpilase arengukeskkonna kujundamisel arvestada nõustamismeeskonna ja uuringus osalenud spetsialistide soovitusi ning sõlmida konkreetsed koostöökokkulepped vastavalt kooli võimalustele. Vajadusel kohandatakse ruume, hangitakse vahendeid, muudetakse õppetegevuste sisu ja raskusastet sellisel määral, et see ei läheks vastuollu kooli õppe- ja arengukavaga.

Vähemalt korra õppeaastas hindab tugisüsteemi juht/haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega nõustamismeeskonna soovitatud õppekorralduse või meetmete rakendamise mõju õpilase arengule ja toimetulekule ning teeb selle põhjal ettepanekud edasiseks tegevuseks (nt täiendavate uuringute läbiviimiseks).

6.6. Käitumuslike erivajadustega õpilaste õppe korraldamine

Käitumisprobleemide põhjused võivad olla seotud vaimse tervise probleemidega ja/või sotsiaalse tausta ning kasvatusel. Seoses sellega on vajalik probleemide põhjuste võimalikult varajane väljaselgitamine ning nendega tegelemine.

Kool arvestab õpilaste vaimse tervise eripäradest (aktiivsus- ja tähelepanuhäire, autismispektri häired, segatüüpi spetsiifilised käitumishäired) tulenevate käitumise

põhijoontega, tegeleb kõrvalmõjudega, kaasnevate probleemide ennetamisega ning püüab õpilast sihipäraselt sotsialiseerida.

Käitumisprobleemide põhjused võivad tuleneda samuti õpetamise metoodikast: füüsilise õpikeskkonna korraldusest (pinkide paigutus, vähene valgustus, temperatuur klassis, lõhn, kõrvaline helimüra vms), tunni ettevalmistatuse tasemest, metoodika ja/või tunni tempo valikust, õpetaja suhtlus- või õpetamisviisist /„kohaloleku” vähesusest. Vajadusel reguleerib õpetaja nimetatud nüansse ja konsulteerib tugispetsialistidega. Käitumusliku erivajadusega õpilased vajavad ulatuslikku eripedagoogilist, psühholoogilist ja sotsiaalpedagoogilist nõustamisteenust.

Kui õpilasel on raske järgida koolis kehtivaid käitumise üldnorme, siis hindab õpetaja ja/või tugimeeskond kas õpilase käitumine oli hetkeline ja ühekordne emotsioon või kestav probleem ning kas see segas õppeprotsessi, rikkus kooli kodukorda või oli õigusvastane.

Alustatakse tegutsemist klassi tasandil, millesse kaasatakse õpilase vanemad, toimuvad arutelud klassis. Ennetusena reguleerib klassijuhataja suhteid klassis ja toetab klassijuhatajatööga positiivse klassikliima kujunemist. Igasugusele kiusamisele ja vägivallale reageerivad kõik koolitöötajad. Õpilase vähem häirivama käitumise puhul sekkuvad õpetajad klassitasandil. Õppetööd püsiva häiriva käitumise puhul on abistavateks meetmeteks õpetajale nõupidamised tugispetsialistidega, teiste õpetajatega ja õpilase vanemaga ning vajadusel vastavad koolitused. Püsivate probleemide puhul koordineerib käitumiskeskustega lapse toetamist tugisüsteemi juht /HEV õppe koordineerija.

6.6.1. Käitumise tugikava

Õpilasel ilmnunud käitumisprobleemide korral võib olla abiks käitumise tugikava rakendamine. Käitumise parandamise tugikava koostamise eesmärk on juhtida kõiki lapsega kokku puutuvaid inimesi koostööle, et arendada lapse sotsiaalseid oskusi ning suunata teda eneseanalüüsile. Eriti oluline on tihe koostöö õpilase vanematega. Tugikava elluviimise ajaks määratakse õpilasele tugiisik, kes teda jälgib ning toetab. Käitumise tugikava võib koostada individuaalse õppekava lisana või eraldi tugikavana.

Käitumise tugikava näidis (Lisa 5).

6.6.2. Probleemolukordade ennetamine

Suhtle selgelt ja rahulikult. Kasuta konkreetset, positiivset ja lugupidavat keelt. Väldi ähvardusi ja sarkasmi. Pööra tähelepanu õpilase käitumisele ja meeleolule. Varajane märkamine aitab konflikti ära hoida. Ära võta õpilase agressiooni või trotsi isiklikult – see on sageli märk tema sisemistest raskustest, mitte hinnang sulle.

Aita õpilasel õppida oma tundeid sõnastama ja rahunemisviise leidma (nt hingamisharjutused, paus). Kui õpilane tunneb, et tal on sõnaõigus, väheneb vastupanu ja suureneb koostöövalmidus.

Tee koostööd kolleegidega. Arutage keerulisi olukordi meeskonnas – ühtne lähenemine annab parema tulemuse.

Probleemkäitumine Õ - õpilane	Nõuanne sekkujale	Vastutus
1. Õ on ignoreeriv pilk, jälgib tunnis toimuvat katkendlikult, vähene huvi teema vastu. Rahutu kehakeel. Võimalik on hetkeline frustratsioon (rahuneb ise).	Ära pööra Õ käitumisele otsest tähelepanu, kuid jälgi, et õhkkond oleks turvaline ja pingevaba. Märka rahutu kehakeele signaale, kuid lase tal ise rahuneda, kui ta sellega toime tuleb. Anna kätte talle kohandatud ülesanded ja selgita lühidalt, mida tuleb teha. Vajadusel loo tunnis võimalus liikumiseks (nt väike tegevuse vahetus või lühike vahepaus), et rahutus ei suureneks. Ole rahulik, toetav ja positiivne. Jää tunnitegevuse juurde.	Kohapeal aineõpetaja/abiõpetaja märkab ja reageerib. Klassijuhataja sekkub, kui muster kordub mitmes aines, siis räägib õpilasega eraldi, võtab vajadusel ühendust lapsevanemaga. Tugispetsialistid kaasatakse juhul, kui rahutus ja huvipuudus muutuvad püsivaks. Juhtkond sekkub vaid siis, kui eelnevad sammud ei toimi või probleem süveneb.
2. Õ alustab ebaviisakate verbaalsete kommentaaridega vmt kaasõpilaste ja/või õpetaja suhtes. Võimalik on hetkeline frustratsioon (rebib midagi, rahuneb ise).	Mine rahulikult õpilase juurde, räägi temaga rahulikult moel. Ütle, et kuuldud kõnepruuk ei ole lubatud (roppusi kordamata), pikalt peatumata. Ütle, et mõistad, et tal on mingi mure, uuri kas saad teda aidata. Juhul, kui see ei puuduta õppetööd, siis palu õpilasel oodata ja ütle, millal saad temaga kahekesi rääkida. Anna aega rahunemiseks. Ole toetav, mõistev, konkreetne ja ära lase ennast tõmmata diskussiooni. Pööra võimalikult vähe tähelepanu negatiivsele käitumisele. Kui õpilane õppetöösse ei liitu, siis anna aega rahunemiseks.	Kohapeal aineõpetaja/abiõpetaja märkab ja reageerib. Klassijuhataja sekkub, kui muster kordub mitmes aines, siis räägib õpilasega eraldi, võtab vajadusel ühendust lapsevanemaga. Tugispetsialistid kaasatakse juhul, kui olukord kordub ning

		rahutus ja huvipuudus muutuvad püsivaks. Juhtkond sekkub vaid siis, kui eelnevad sammud ei toimi, probleem süveneb või ei lahene tugispetsialistide toel.
3. Verbaalne vm agressiivsus jätkub. Õ käib rahutult ringi, suur motoorne rahutus: loobib asju, otsib füüsilist kontakti kaasõpilastega (müksamised jms). Ei lähe klassist välja rahunemise ruumi või ei lahu ruumist vabatahtlikult Või Õ lahkub omavoliliselt koolimajast.	Ole rahulik ja konkreetne, ütle, et räägid temaga siis, kui ta on rahunenud. Hoia ise füüsiline distants, ära mine vastasseisu ega provotseeri. Kui Õ ei allu ja/või muutub endale ja teistele ohtlikuks (hakkab asju loopima), siis saada üks õpilane valvelauda administraatorilt abi paluma, kes võtab viivitamatult ühendust klassijuhatajaga, kes hindab olukorra ja võimalusel sekkub. Vajadusel kaasab tugispetsialisti. Juhul, kui klassis on abiõpetaja, siis lahkub tema ülejäänud õpilastega, kui ei, siis saadad õpilased koridoris olevale rekreatsioonialale (nt saali) ja palud vaikselt olla. Koos klassijuhataja või tugispetsialistiga püüate õpilasega kontakti saada ja ta situatsioonist välja tuua. Võimalusel kasuta esimesel korrusel ruumi nr 122. Kui ruum on hõivatud, siis tugispetsialistide ruumi 124. Vestelda õpilasega, et aru saada ärrituse põhjusest. Kui õpilane rahuneb, siis jätkab koolipäeva. Klassijuhataja teavitab juhtunust lapsevanemat.	Kohapeal aineõpetaja/abiõpetaja, administraator, klassijuhataja, tugispetsialistid, juhtkond. Kui on otsene füüsiline oht (õpilane ohustab ennast või teisi), võib olla vajalik kaasata kooli kriisimeeskond või hädaolukorras kutsuda väljapoolt abi, helistada 112 või piirkonnapolitseile
4. Õ on endast sedavõrd väljas, et tal puudub kontroll enda käitumise üle, ei anna aru. Temaga pole võimalik kontakti saada. Lõhub ustega, lõhub koolivara, ründab. Kahjustab end ja teisi. Õ ikkagi lahkub omavoliliselt	Kui Õ ei allu ja/või muutub endale ja teistele ohtlikuks, siis saada üks õpilane valvelauda administraatorilt abi paluma, kes võtab viivitamatult ühendust klassijuhataja või tugimeeskonna liikmega. Eemalda teised õpilased olukorrast, et vältida vigastusi. Juhul, kui klassis on abiõpetaja, siis lahkub tema ülejäänud õpilastega, kui ei, siis saadad õpilased koridoris olevale rekreatsioonialale ja palud vaikselt olla. Ära jää üksi ohtlikult käituva õpilasega. Kui Õ lõhub vara või on väga agressiivne, hoia füüsilist distantsi. vajadusel kutsu teine töötaja appi. Ära vaidle ega nõua sel hetkel kontakti – ta ei suuda ratsionaalselt reageerida. Teavita kooli juhtkonda olukorrast, kes otsustab, kas on vaja kaasata politseid või meditsiiniabi. Klassijuhataja teavitab väljakutsest lapsevanemat. Püüda end mitte ohtu seades õpilasel takistada majast väljumist. Juhul, kui on väljapoolt abi	Kohapeal aineõpetaja/abiõpetaja, administraator, klassijuhataja, tugispetsialistid, juhtkond. Kui on otsene füüsiline oht (õpilane ohustab ennast või teisi), võib olla vajalik kaasata kooli kriisimeeskond või hädaolukorras kutsuda väljapoolt abi, helistada 112 või piirkonnapolitseile.

koolimajast eelnevalt kirjeldatud seisundis.	kutsutud, siis hoitakse neid toimuvaga kursis. Teed märkamise õpilase liikumise suuna kohta. Püüad õpilast tagasi kutsuda.	
5. Situatsioon on eelnevate etappide vahel või lõpus maha rahunenud (nt on uus päev), kuid lapse ja juures olijate jaoks on teema lõpetamata	1. Turvaline keskkond vestluseks a. vestlus toimub eraldi ruumis, rahulikus õhkkonnas; b. kohal on vajaduse järgi koolipsühholoog, sotsiaalpedagoog või klassijuhataja. 2. Juhtunu arutamine lapsega (võimalus kasuta õpilase selgituskirja) a. laps saab võimaluse rääkida oma vaatepunktist; b. aitab tal sõnastada, mis tunded ja vajadused teda ajendasid; c. arutletakse, kuidas järgmisel korral sarnases olukorras teisiti käituda. 3. Kahju ja tagajärgede käsitlemine a. selgitatakse, millist kahju olukord tekitas (vara lõhkumine, teiste hirmutamine jne); b. lepitakse kokku, kuidas kahju hüvitatakse või heastatakse. 4. Individuaalne tugiplaan või kokkulepped lapsele a. fikseeritakse, milliseid strateegiaid laps saab kasutada järgmisel korral (nt rahunemismurk, paus, vestlus täiskasvanuga); b. koolitöötajad lepivad kokku, kes on tema mõjuisik (kes saab lapsega paremini kontakti) kriisiolukorras. 5. Toetus kaasõpilastele ja õpetajatele a. klassis või rühmas võib olla vaja lühikest arutelu, et taastada turvatunne; b. vestlust juhtinud koolitöötajad räägivad, et juhtum oli raske, kuid olukorraga tegeletakse. 6. Koostöö lapsevanematega a. arutatakse kodus toimuvat ja kokkuleppeid, kuidas ühtemoodi last toetada; b. vajadusel kaasatakse väliseid spetsialiste (nõustaja, terapeut). 7. Järelevalve ja tagasiside a. õpetajad ja tugipersonal jälgivad, kuidas kokkulepped toimivad; b. positiivset käitumist märgatakse ja tunnustatakse.	Klassijuhataja, tugispetsialist, kooli juhtkond, lapsevanem, kaasõpilased, välised spetsialistid (lastekaitse, politsei, kriisinõustaja)

Mõjutusmeetmed lähtuvad põhimõttest, et kodukorra rikkumiste puhul õpilane mõistaks oma tegu ja vastutaks selle tagajärgede eest, oleks ise kaasatud kahju heastamisse.

Klassijuhataja märkab igapäevategevuste käigus lapse probleemi või antakse talle sellest teada teiste õpilaste ja koolitöötajate poolt. Õpetaja annab lapsele ise tagasisidet tema käitumisest ja pakub oma abi. Õpetaja kasutab oma

professionaalseid ja sotsiaalseid oskusi, võtab olukorras täiskasvanuna vastutuse, teeb õpilasega kokkulepped.

Klassijuhataja teavitab kodu ja püüab teha koostööd (kirjeldatakse võimalikult neutraalsel ja asjalikul viisil õpilase käitumist) e-päevikus, kirja teel või telefonivestluses. Õpetaja dokumenteerib koostöö arengukaardil.

Juhul, kui olukord ei parane, siis teha kiire arutelu meeskonnas – õpetaja, aineõpetajad, tugispetsialistid. Seejärel kaasata vestlusesse õpilane. Arutletakse õpilase toimetuleku ja käitumise üle ning sõnastatakse probleem (keskmes on küsimus miks õppimine ja/või käitumine ei suju).

Meeskonnaliikmetega lepitakse kokku tegevus- ja ajaplaan. Tugisüsteem alustab tööd ja iga õpetaja püüab lapse positiivset käitumist taastada. Kasutatakse erinevaid meetodeid ja hindamistabeleid. Kokkulepitud ajal hindab tugisüsteem tulemust – mis toimis ja mis mitte.

Kui vaatamata koolisisesele meeskonnatööle probleem ei leevendu, tuleb kohtuda õpilase vanematega. Vanematega arutatakse olukorda ja tehakse vanematega kokkulepped (kuidas pere toetab, suunab, juhendab last, otsib lisaabi spetsialistidelt nt lisaõpe). Vajadusel soovitada pöördumist teiste spetsialistide poole ja/või kaasata lastekaitsespetsialist.

Kui õpilasele rakendatud tugimeetmed ei ole olnud tulemuslikud, siis on võimalus pöörduda kooliväliste spetsialistide nõustamisele.

Kui õpilane on endale või teistele ohtlik, tuleb ta viivitamatult õppetööst kõrvaldada, teavitada kodu ja kutsuda õpilasele vajaminev abi (lapsevanem, tugiisik, kiirabi, politsei).

Kui laps saab ravi, siis tuleb tema käitumist ja õppimist koolikeskkonnas edasi toetada, et uut käitumisviisi igapäevaellu rakendada.

7. Õpetaja töökava koostamise põhimõtted

Õppetegevuse planeerimise, läbiviimise ja õpetamise sisu läbimõelduse eesmärgil koostab õpetaja ainekava järgi töökava, mis on kooskõlas kooli õppekavaga ja tunnijaotusplaaniga. Õpetaja töökava on dokument, mille alusel toimub õppetöö õppetunnis. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli ekskursiooni või õppekäiguna. Töökava koostamine ja arendamine kuulub klassiõpetaja ja aineõpetaja pädevusse. Õpetaja koostab igal õppeaastal töökava kõikidele klassidele, kus ta õpetab. Vajadusel koostab õpilasele individuaalse töökava. Töökavas täpsustatakse kooli ainekavas esitatut, arvestades konkreetsete õpilaste individuaalseid hariduslikke vajadusi, kasutatavat õppekirjandust ja -materjale ning õpetajatevahelist koostööd, samuti kooli materiaalseid ressursse. Õpetaja töökavad on vormistatud trimestrite kalenderplaanina.

Õpetaja töökavas on välja toodud:

1) Üldosa - õppeaasta, trimester, õpetaja nimi, õppeaine, õpetatav klass, õppemaht, õppevara/õppevahendid, kasutatav metoodika.

2) Kalenderplaan – õppenädala number või kuupäev, olulisemad teemad/alateemad, põhimõisted (olenevalt ainekavast võib ka ära jätta), õppematerjal/tegevused, oodatavad õpitulemused, hindamise kriteeriumid, õpitulemuste kontrollimise aeg ja viis, konsultatsioonide, järelvastamise ja järeltööde sooritamise aeg ja kord.

Õpetaja esitab kooskõlastatud vormis (OneDrive vastavas kaustas) töökava direktorile kinnitamiseks trimestri alguses. Õppeperioodi alguses teeb õpetaja oma töökava alusel õpilastele ja nende vanematele teatavaks õppeaines nõutavad õpitulemused, nende hindamise aja ja vormi ning kokkuvõtva hinde kujunemise põhimõtted.

8. Õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus

Õpetajad jälgivad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning kohandavad õpet vastavalt õpilase vajadustele. Õpilase võimete ja annete arendamiseks selgitatakse välja õpilase individuaalsed õpivajadused ning valitakse sobivad õppemeetodid ja -vormid. Õpilasele, kellel tekib mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, tagatakse täiendav juhendamine väljaspool õppetunde (konsultatsioonitunnid, pikapäeva -või õpiabirühm).

Vajadusel nõustab aineõpetaja, klassijuhataja ja/või tugispetsialist vanemat õpilase arengu toetamiseks ja kodus õppimises. Õpilase arengu toetamiseks korraldab klassijuhataja vähemalt üks kord õppeaasta jooksul arenguvestluse. Arenguvestluse käigus antakse lapsevanemale tagasisidet lisaks ka õpilase käitumise ja hoolsuse kohta. Õpilase ja vanema teavitamist edasiõppimisvõimalustest korraldab klassijuhataja koostöös karjääri-ja ettevõtlusõppe õpetajaga. Õpilastele tagatakse karjääriõppe, -info või -nõustamise kättesaadavus.

Stuudiumi e-päeviku, kooli kodulehe, õpilaspäeviku ja muude selleks kohaste infoedastusvahendite abil tagavad klassijuhataja ning aineõpetajad õpilasele ning vanemale info kättesaadavuse õppe ja kasvatuse korralduse kohta. Õpilaste teadmiste ja oskuste hinded ning ka märkamised õppe- ja kasvatustöö kohta on õpilasele ja vanemale kättesaadavad Stuudiumi e-päeviku kaudu. Vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilasele teatavaks trimestri algul.

Kooli ja vanemate koostöö korraldamiseks kutsub direktor kokku õpilaste vanemate koosoleku arvestusega, et kõigile vanematele antakse vähemalt üks kord aastas võimalus osaleda vanemate koosolekul. Klassijuhataja korraldab vähemalt ühel korral aastas klassikoosoleku.

Koolis toimuvad lahtiste uste päevad töötubadega, kus õpilaste vanematele viiakse läbi teavitust erinevatel teemadel (nt vaimne- ja füüsiline tervis, vanemlikud oskused, tugivõrgustiku võimalused jmt).

9. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted

Oluliseks peetakse kooli põhiväärtuste edasikandmist ning heade ideede ja positiivsete uuenduste jagamist. Õpetajad teevad koostööd töökoosolekutel ja õppenõukogus ning jagavad kogemusi kolleegidega suhtlemisel. Õpetajad on kaasatud kooli arendustegevusse ja õppekava uuendamisse. Osaletakse iganädalastel infokoosolekutel, mis võimaldavad kõigil õpetajatel olla kursis kooli arengusuundade ja parendusvaldkondadega.

Õpetaja planeerib oma tööd töökavas. Toimuvad kolleegide tundide külastamised, eesmärgiga õppida üksteise kogemustest. Kooliürituste läbiviimisse kaasatakse kogu koolipere. Kõik õpetajad tegelevad mahajääjatega, pakkudes õpilasele temale sobivat tuge.

Korraldatakse ühiskoolitusi, mis aitab kujundada ühtseid arusaamu, nt õpilaste hindamisest ja üldpädevuste kujundamisest. Õpetajad hindavad isikliku professionaalse arengu vajadust ning vajadusel osalevad temaatilistel koolitustel. Koolitusel käinud õpetaja jagab omandatud ja saadud materjale kolleegidega.

HEV õpilaste toetamisel teevad õpetajad ja tugisüsteemi liikmed tihedat koostööd õpilase vanemate ja vajadusel spetsialistidega väljaspool kooli.

Väärtustatakse koostööd huvigruppidega, mis aitab kaasa kooli maine tõstmisele ja õppetöö kvaliteedi paranemisele. Õpilaste vanematele korraldatakse õpitubasid, avatud tunde ja koolitusi. Kooli tegevustega seotud informatsioon on regulaarselt kajastatud koduleheküljel ja meediakanalites.

Erinevates projektides (maakondlikud, üleriiklikud ja rahvusvahelised) osalemisega leitakse rohkem võimalusi õppe- ja kasvatustöö toetamiseks. Kooli raamatukogu toetab õppe- ja kasvatustegevust.

10. Loovtöö korraldamise põhimõtted ning temaatilised rõhuasetused

Põhikooli lõpetamise üheks tingimuseks on loovtöö koostamine. Lihtsustatud õppe õpilane teeb loovtöö juhul, kui kooli õppenõukogu on otsustanud, et loovtöö tegemine on võimalik. III kooliastmes korraldab kool õpilastele läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö, milleks on uurimus, projekt, kunsttöö, käsitöö vm. Loovtöö temaatika valib kool, täpsema teemavaliku teevad õpilased ja eelnevad kinnitab direktor käskkirjaga. Loovtööd võib teha individuaalselt või kollektiivselt grupidena. Loovtöö teema ja tulemus märgitakse lõputunnistusele. Kajamaa Kooli loovtöö korraldamise juhend on sätestatud õppekava lisas (Lisa 7).

11. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Kooli õppekava koostatakse ning seda uuendatakse ja muudetakse lähtudes põhikooli riiklikust õppekavast ja kooli arengukavast, pidades silmas piirkonna vajadusi ning kooli töötajate, vanemate ja õpilaste soove ning eesmärgi saavutamiseks vajalikke ressursse.

Kajamaa Kooli õppekava muutmisel ja täiendamisel võetakse arvesse õppeasutuse pidaja ja riikliku järelevalve läbiviija märkused ja ettepanekud.

Kooli õppekava kehtestab direktor. Õppekava ja selle muudatused esitatakse enne kehtestamist arvamuse avaldamiseks kooli hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule.